

The Impact of Mother–Daughter Social Intimacy on the Prevention of Social Harms: A Sociological Study among Female University Students

Jafar Zolfalifam^{1*}

1. Assistant Professor, Department of Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

Received: 05 May 2026

Accepted: 07 Aug 2026

First Available: 15 Aug 2026

Final Publication: 21 Mar 2027

Keywords

Social harms; Social intimacy;
Mother–daughter relationship;
Female university students;
Family; Prevention.

ABSTRACT

This study aimed to investigate the role of mother–daughter social intimacy in reducing social harms among young women and to examine whether maternal place of residence and educational attainment influenced this relationship. This survey study was conducted among unmarried first-semester female undergraduate students at Payame Noor University, Maragheh Center. A total of 312 students were selected through simple random sampling. Data were collected using the Miller and Lefcourt (1982) Social Intimacy Scale and the Social Harms Questionnaire developed by Aghaei et al. (2010), together with interviews. Inferential data analysis was performed using one-way and two-way analyses of variance (ANOVA). One-way ANOVA indicated a significant relationship between the level of mother–daughter social intimacy and social harms ($F=13.023$, $p<0.001$), with greater intimacy associated with lower involvement in social harms. In the analysis involving place of residence, the main effect of social intimacy was significant ($F=8.071$, $p<0.001$), whereas neither the main effect of residence ($F=1.446$, $p=0.230$) nor the social intimacy $\times$ residence interaction ($F=0.238$, $p=0.788$) was significant. Similarly, the main effect of social intimacy remained significant when maternal education was considered ($F=7.184$, $p=0.001$). However, neither maternal education ($F=0.646$, $p=0.630$) nor the social intimacy $\times$ maternal education interaction ($F=0.404$, $p=0.918$) showed a statistically significant effect. Higher mother–daughter social intimacy appears to function as an important protective factor against young women’s involvement in social harms. This association was evident regardless of maternal place of residence or educational level. Accordingly, interventions designed to strengthen mutual trust, emotional support, empathy, and intimate communication between mothers and daughters may contribute to the prevention of social harms and the promotion of social well-being among young women.

How to cite:

Zolfalifam, J. (2027). The Impact of Mother–Daughter Social Intimacy on the Prevention of Social Harms: A Sociological Study among Female University Students. *Study and Innovation in Education and Development*, 7(1), 1-26.

* Corresponding Author:

Jafar Zolfalifam

E-mail: zolf_fam@pnu.ac.ir

© 2027 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Social harms constitute a major challenge to the stability, cohesion, and functional balance of societies because they encompass patterns of behavior and social conditions that conflict with accepted norms, values, and expectations. Such harms may appear in diverse forms, including aggression, substance and alcohol use, theft, destruction of public property, risky sexual behaviors, and cultural deviance. From a sociological perspective, social harms should not be reduced to individual deficiencies or personal choices; rather, they emerge through complex interactions among individual characteristics, family conditions, social relationships, economic pressures, cultural transformations, and institutional contexts. Social pathology therefore focuses on the circumstances under which social order and normative functioning become disrupted and conditions conducive to maladaptive or deviant behavior develop (1). Social harms are also closely connected with social security, as their expansion may negatively affect not only the individuals directly involved but also broader feelings of trust, cohesion, and security within society (2).

Young people are particularly important in this regard because adolescence and emerging adulthood are developmental periods characterized by identity exploration, increased autonomy, expansion of social networks, and exposure to new social roles and experiences. Emerging adulthood has been conceptualized as a distinctive developmental stage marked by identity exploration, instability, self-focus, a sense of being in-between, and heightened perceptions of future possibilities (4). While these characteristics provide opportunities for personal development, they may also increase vulnerability to peer pressure, risky relationships, and other potentially harmful social experiences when adequate family and social support is absent. Research on youth social deviance has similarly emphasized that problematic behaviors should be understood within the broader contexts of family, school, peer networks, and social environments (5). More recent investigations have continued to identify family, economic, and social circumstances as important contributors to young people's tendency toward social harms (6). Economic deprivation and family financial difficulties may also intensify adolescents' vulnerability by increasing stress, conflict, and limitations in access to supportive resources (7).

Contemporary transformations have further complicated the social environment of young people. Urbanization, changing lifestyles, digital communication, social networking platforms, increased individualization, and shifts in family structures have altered traditional patterns of socialization, monitoring, and interpersonal support. Modernity has

substantially transformed social relations, trust, and the organization of personal life, including intimate and family relationships (3). In the digital context, social harms among students may also be associated with phenomena such as fear of missing out and with parenting styles that shape how young people engage with social networks (8). Consequently, the family remains a central protective or risk context even when young people are increasingly connected to broader virtual and social environments.

Within the family, the quality of parent–child relationships is especially significant. Family relationships provide an initial context for learning trust, empathy, emotional regulation, social responsibility, and normative behavior. Positive and supportive relationships can strengthen belonging and facilitate the internalization of social values, whereas emotional distance, persistent conflict, and rejection may encourage young people to seek belonging and support through alternative relationships that are not always protective. Social factors related to tendencies toward abnormal or deviant behavior among adolescents have been shown to include important family and relational dimensions (9). Likewise, research among university students has highlighted the relationship between social bonding and social deviance, suggesting that stronger bonds with significant social institutions and relationships may serve a protective function (10).

For young women, the mother–daughter relationship may be particularly important because mothers frequently serve as primary sources of emotional support, behavioral modeling, social guidance, and value transmission. Positive mother–child interaction has been associated with better mental health outcomes among adolescent girls and may also contribute to healthier identity development (11). One concept that may capture the quality of this relational bond is social intimacy. Social intimacy involves closeness, warmth, trust, mutual support, emotional openness, and willingness to participate in meaningful interpersonal relationships. Miller and Lefcourt conceptualized social intimacy as an important dimension of interpersonal functioning that reflects individuals' tendency and capacity to develop close and supportive relationships (12). Within a mother–daughter relationship, higher social intimacy may enable young women to disclose difficulties, discuss sensitive experiences, obtain guidance, and seek support before becoming involved in harmful behaviors.

Developmental theories also underscore the significance of intimacy. Erikson regarded intimacy as a major psychosocial task associated with the transition to adulthood, emphasizing that the capacity to establish close and committed relationships is related to the development of a coherent sense of identity (13). Subsequent research has demonstrated

that intimacy and identity are closely interconnected from adolescence through emerging adulthood (14). Social intimacy has also been linked to identity styles, indicating that individual differences in identity development may influence the quality of interpersonal closeness (15). Moreover, intimacy is not merely an individual psychological phenomenon; it is shaped by generational, cultural, and social processes. Research on intimate relationships across generations has shown that individuals negotiate closeness and personal relationships within changing cultural contexts (16), while Iranian research has documented transformations in forms of intimacy across generations of women (17).

Recent qualitative evidence also suggests that younger generations of women assign considerable importance to intimacy, being heard, respected, and emotionally understood within close relationships (18). Parenting experiences may contribute significantly to this process, as perceived parenting styles have been associated with intimacy and other interpersonal capacities among university students (22). Importantly, social intimacy appears to be modifiable rather than entirely fixed. Cognitive restructuring group interventions have been examined as a means of increasing social intimacy among students (19), assertiveness training has also been associated with improvements in social intimacy (20), and transactional analysis training has been studied as an intervention for enhancing social intimacy among vulnerable girls (21). Taken together, these findings suggest that mother–daughter social intimacy may represent an important relational resource for reducing social vulnerability. Accordingly, the present study aimed to examine the effect of mother–daughter social intimacy on social harms among female university students and to investigate whether maternal place of residence and educational attainment were associated with this relationship.

METHODS AND MATERIALS

The study employed a survey research design. The statistical population consisted of all unmarried first-semester female undergraduate students enrolled in different academic programs at Payame Noor University, Maragheh Center. A total of 312 participants were selected through simple random sampling. Data collection was conducted in May 2025 using questionnaires accompanied by interviews. Mother–daughter social intimacy was assessed using the Miller Social Intimacy Scale, while social harms were measured using the Social Harms Questionnaire developed by Aghaei and colleagues. The social harms measure covered domains such as aggression, substance and alcohol use, theft, destruction of public property, sexual deviance, and cultural deviance. Inferential analyses were conducted using one-way analysis of variance to compare levels of social

harms across categories of mother–daughter intimacy and two-way analyses of variance to assess the main and interaction effects of intimacy with maternal place of residence and maternal educational attainment.

FINDINGS

The one-way analysis of variance demonstrated a statistically significant difference in social harm scores across the three levels of mother–daughter social intimacy, $F=13.023$, $p<0.001$. Participants with high social intimacy with their mothers had the lowest mean social harm score ($M=70.91$, $SD=5.26$, $n=87$), followed by those with moderate intimacy ($M=72.95$, $SD=4.95$, $n=183$), whereas participants reporting low mother–daughter intimacy had the highest mean social harm score ($M=75.86$, $SD=6.14$, $n=42$). Thus, lower levels of mother–daughter social intimacy were associated with higher levels of social harms.

The two-way analysis examining mother–daughter intimacy and maternal place of residence showed a significant main effect of social intimacy on social harms, $F=8.071$, $p<0.001$. In contrast, the main effect of maternal place of residence was not significant, $F=1.446$, $p=0.230$. The interaction between social intimacy and residence was also nonsignificant, $F=0.238$, $p=0.788$. The model accounted for 8.3% of the variance in social harm scores, with an adjusted R^2 of 0.067. These findings indicated that the association between intimacy and social harms did not differ significantly between participants whose mothers lived in urban and rural areas.

A second two-way analysis examined mother–daughter intimacy and maternal education. The main effect of social intimacy remained statistically significant, $F=7.184$, $p=0.001$. However, maternal educational attainment had no significant main effect on social harms, $F=0.646$, $p=0.630$. Furthermore, the interaction between social intimacy and maternal education was nonsignificant, $F=0.404$, $p=0.918$. This model explained 9.8% of the variance in social harms, with an adjusted R^2 of 0.055. Therefore, the relationship between higher mother–daughter intimacy and lower social harms was not significantly altered by maternal educational level.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings indicate that mother–daughter social intimacy is significantly associated with lower levels of social harms among female university students. Students who reported stronger intimacy with their mothers consistently showed lower social harm scores than those reporting moderate or low intimacy. This pattern suggests that a close, trusting, emotionally supportive mother–daughter relationship may function as a relational

protective factor during emerging adulthood. Such relationships can facilitate communication about personal difficulties, peer influences, risky experiences, and social pressures, thereby enabling young women to seek guidance before problems escalate.

The protective role of intimacy may operate through several mechanisms. Greater closeness to mothers may strengthen emotional security, perceived social support, and feelings of belonging. It may also encourage more effective communication and self-disclosure, making it easier for daughters to discuss sensitive experiences without fear of rejection. In addition, a supportive mother–daughter relationship may strengthen the internalization of family and social norms while allowing the young woman to retain appropriate autonomy. In this sense, intimacy may operate not through restrictive control but through relational trust and voluntary engagement.

An important finding was that neither maternal place of residence nor maternal educational attainment had a significant independent effect on social harms, and neither variable significantly interacted with mother–daughter intimacy. These results suggest that the quality of the relational bond may be more directly relevant than these structural characteristics. Urban and rural environments may differ in opportunities, resources, and social monitoring, but contemporary communication technologies and increasingly interconnected lifestyles may reduce some traditional distinctions. Similarly, higher maternal education may provide greater cultural or informational resources, yet formal educational credentials do not necessarily guarantee emotional availability, empathy, mutual trust, or effective communication.

Overall, the results emphasize the importance of relational quality within the family as part of a broader framework for preventing social harms among young women. Mother–daughter intimacy should not be interpreted as the sole determinant of social behavior, since social harms are multidimensional and shaped by interacting personal, family, peer, economic, and cultural factors. Nevertheless, the consistency of the association across residence and educational categories indicates that strengthening mother–daughter intimacy may have practical preventive value across diverse family backgrounds. Programs aimed at promoting active listening, mutual respect, emotional openness, supportive communication, constructive conflict resolution, and balanced autonomy may therefore contribute to improving young women's social well-being and reducing vulnerability to harmful behaviors.

تأثیر صمیمیت اجتماعی مادر-دختر بر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی: مطالعه‌ای جامعه‌شناختی در میان دانشجویان دختر

جعفر زلفعلی فام^{*۱}

۱. استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش صمیمیت اجتماعی میان دختران جوان و مادران آنان در کاهش آسیب‌های اجتماعی و نیز بررسی اثر محل سکونت و سطح تحصیلات مادر بر این رابطه انجام شد. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد و جامعه آماری آن شامل کلیه دانشجویان دختر مجرد ترم اول رشته‌های کارشناسی دانشگاه پیام نور مرکز مراغه بود. تعداد ۳۱۲ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه صمیمیت اجتماعی میلر و لفکورت (۱۹۸۲) و پرسشنامه آسیب‌های اجتماعی آقایی و همکاران (۱۳۸۹)، همراه با مصاحبه، گردآوری شدند. برای تحلیل استنباطی داده‌ها از تحلیل واریانس یک‌طرفه و تحلیل واریانس دو طرفه استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد که سطح صمیمیت اجتماعی مادر-دختر با میزان آسیب‌های اجتماعی رابطه معناداری دارد ($F=13.023, p<0.001$)، به گونه‌ای که افزایش صمیمیت با کاهش آسیب‌های اجتماعی همراه بود. در تحلیل مربوط به محل سکونت، اثر اصلی صمیمیت اجتماعی معنادار بود ($F=8.071, p<0.001$)، اما اثر اصلی محل سکونت ($F=1.446, p=0.230$) و اثر تعاملی صمیمیت اجتماعی × محل سکونت ($F=0.238, p=0.788$) معنادار نبود. همچنین، در تحلیل مربوط به تحصیلات مادر، اثر اصلی صمیمیت اجتماعی معنادار بود ($F=7.184, p=0.001$)، در حالی که اثر اصلی تحصیلات مادر ($F=0.646, p=0.630$) و اثر تعاملی صمیمیت اجتماعی × تحصیلات مادر ($F=0.404, p=0.918$) معنادار نبود. صمیمیت اجتماعی مادر-دختر می‌تواند به عنوان یک عامل محافظتی مهم در برابر درگیری دختران جوان در آسیب‌های اجتماعی در نظر گرفته شود. این ارتباط مستقل از محل سکونت و سطح تحصیلات مادر مشاهده شد؛ بنابراین، تقویت اعتماد، حمایت متقابل، همدلی و ارتباط صمیمانه در روابط مادر-دختر می‌تواند در برنامه‌های پیشگیرانه و مداخلات مرتبط با سلامت اجتماعی دختران مورد توجه قرار گیرد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۱۶

تاریخ چاپ اولیه: ۱۴۰۵/۰۵/۲۴

تاریخ چاپ نهایی: ۱۴۰۶/۰۱/۰۱

کلیدواژه‌ها

آسیب‌های اجتماعی؛

صمیمیت اجتماعی؛ رابطه

مادر-دختر؛ دانشجویان

دختر؛ خانواده؛ پیشگیری.

شیوه ارجاع دهی:

زلفعلی فام، جعفر. (۱۴۰۶). تأثیر صمیمیت اجتماعی مادر-دختر بر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی: مطالعه‌ای جامعه‌شناختی در میان دانشجویان دختر. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۷(۱)، ۱-۲۶.

نویسنده مسئول:

جعفر زلفعلی فام

پست الکترونیکی: zolf_fam@pnu.ac.ir

© ۱۴۰۶ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

آسیب‌های اجتماعی از جمله پدیده‌هایی هستند که تعادل، انسجام و کارکرد منظم نظام اجتماعی را با چالش مواجه می‌سازند و می‌توانند پیامدهایی گسترده در سطوح فردی، خانوادگی و اجتماعی به همراه داشته باشند. این آسیب‌ها دامنه‌ای از رفتارها و شرایط ناسازگار با هنجارها، ارزش‌ها و انتظارات پذیرفته‌شده اجتماعی را دربر می‌گیرند و ممکن است به صورت پرخاشگری، مصرف مواد مخدر و الکلی، سرقت، تخریب اموال عمومی، رفتارهای پرخطر، انحرافات فرهنگی و دیگر اشکال ناسازگاری اجتماعی بروز یابند. از منظر جامعه‌شناختی، آسیب اجتماعی را نمی‌توان صرفاً به انتخاب‌های فردی یا ضعف‌های شخصیتی تقلیل داد، بلکه باید آن را در متن ساختارهای اجتماعی، روابط میان فردی، فرایندهای جامعه‌پذیری، شرایط اقتصادی و کیفیت پیوند افراد با نهادهای بنیادین جامعه بررسی کرد. بر همین اساس، آسیب‌شناسی اجتماعی به مطالعه شرایطی می‌پردازد که در آن نظم اجتماعی، کارکردهای نهادها و الگوهای معمول تعامل دچار اختلال می‌شوند و زمینه برای شکل‌گیری رفتارهای مسئله‌زا فراهم می‌شود (1). همچنین، پیوند میان آسیب‌های اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی نشان می‌دهد که گسترش رفتارها و شرایط آسیب‌زا نه تنها فرد آسیب‌دیده، بلکه اعتماد، انسجام و احساس امنیت در سطح جامعه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد (2).

تحولات اجتماعی معاصر، به‌ویژه گسترش شهرنشینی، توسعه فناوری‌های ارتباطی، تحول الگوهای فرهنگی، تغییر در سبک زندگی، افزایش فردگرایی و دگرگونی ساختار خانواده، زمینه‌های جدیدی برای ظهور یا تشدید برخی آسیب‌های اجتماعی ایجاد کرده‌اند. در چنین شرایطی، الگوهای سنتی نظارت اجتماعی و انتقال ارزش‌ها با تغییر مواجه شده و جوانان بیش از گذشته در معرض منابع متعدد و بعضاً متعارض هویت‌یابی، ارزش‌گذاری و الگوبرداری قرار گرفته‌اند. از دیدگاه گیدنز، مدرنیته با ایجاد دگرگونی‌های اساسی در روابط اجتماعی، تجربه‌های شخصی، اعتماد و سازمان‌دهی زندگی روزمره همراه است و همین تحولات می‌توانند بر ماهیت و کیفیت روابط نزدیک و خانوادگی تأثیرگذار باشند (3). بنابراین، تحلیل آسیب‌های اجتماعی جوانان در جامعه معاصر مستلزم توجه هم‌زمان به تغییرات کلان اجتماعی و کیفیت روابط خرد درون خانواده است، زیرا بخش مهمی از تأثیر تحولات ساختاری از طریق تغییر در روابط والد-فرزند، کاهش تعاملات چهره‌به‌چهره، تضعیف نظارت غیررسمی و تغییر شیوه‌های حمایت عاطفی منتقل می‌شود.

جوانان به دلیل قرار داشتن در مرحله‌ای انتقالی از زندگی، از جمله گروه‌هایی هستند که ممکن است در برابر برخی آسیب‌های اجتماعی آسیب‌پذیری بیشتری داشته باشند. این دوره با تحولات هویتی، افزایش استقلال‌طلبی، گسترش شبکه‌های اجتماعی، تجربه نقش‌های جدید و تلاش برای کسب جایگاه مستقل همراه است. آرنست دوره اواخر نوجوانی تا دهه سوم زندگی را به عنوان «بزرگسالی نوظهور» توصیف می‌کند؛ دوره‌ای که در آن کاوش هویت، تغییرپذیری، تمرکز بر خود، احساس بینابینی بودن و تجربه فرصت‌های تازه از ویژگی‌های مهم رشد محسوب می‌شوند (4). اگرچه چنین ویژگی‌هایی می‌توانند فرصت‌هایی برای رشد و خودشناسی فراهم سازند، در صورت فقدان حمایت‌های خانوادگی و اجتماعی کافی، ممکن است فرد را در برابر تصمیم‌های پرخطر، فشار همسالان، روابط ناسالم

و سایر اشکال آسیب اجتماعی حساس تر کنند. مطالعات انجام شده درباره انحراف اجتماعی جوانان نیز نشان داده اند که بسیاری از رفتارهای آسیب‌زا را باید در پیوند با محیط‌های خانوادگی، آموزشی و اجتماعی و نه صرفاً در سطح ویژگی‌های فردی تحلیل کرد (5). پژوهش‌های جدید نیز نشان می‌دهند که گرایش جوانان به آسیب‌های اجتماعی تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل خانوادگی، اقتصادی، ارتباطی و فرهنگی قرار دارد. در بررسی عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به آسیب‌های اجتماعی، بر اهمیت شرایط محیطی و اجتماعی و نقش زمینه‌های خانوادگی در شکل‌دهی یا مهار رفتارهای آسیب‌زا تأکید شده است (6). در سطح اقتصادی نیز فقر و مشکلات مالی خانواده می‌تواند با افزایش فشار روانی، کاهش دسترسی به منابع حمایتی، تشدید تعارضات خانوادگی و محدود شدن فرصت‌های رشد، احتمال مواجهه نوجوانان با برخی آسیب‌های اجتماعی را افزایش دهند (7). از سوی دیگر، گسترش شبکه‌های اجتماعی و شکل‌گیری پدیده‌هایی مانند ترس از دست دادن یا FOMO نیز محیط تازه‌ای برای تجربه آسیب‌های اجتماعی ایجاد کرده است و در این میان، شیوه‌های فرزندپروری و کیفیت رابطه والدین با فرزندان می‌تواند در نحوه استفاده از این فضاها و میزان آسیب‌پذیری دانشجویان نقش داشته باشد (8). این شواهد نشان می‌دهد که خانواده همچنان، حتی در عصر ارتباطات دیجیتال، یکی از مهم‌ترین زمینه‌های اجتماعی شکل‌دهنده رفتار جوانان باقی مانده است.

در میان عوامل خانوادگی، کیفیت پیوند عاطفی و اجتماعی میان والدین و فرزندان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. خانواده نخستین بستر جامعه‌پذیری فرد است و کودکان و نوجوانان در درون آن، قواعد تعامل، اعتماد، پذیرش، همدلی، کنترل هیجان و مسئولیت اجتماعی را می‌آموزند. هنگامی که روابط خانوادگی بر پایه حمایت، پذیرش و ارتباط مؤثر شکل گرفته باشد، احتمال درونی‌شدن ارزش‌های اجتماعی و شکل‌گیری احساس تعلق بیشتر می‌شود؛ در مقابل، ضعف ارتباط، تعارض، طرد عاطفی و فاصله روانی می‌تواند زمینه جست‌وجوی حمایت در منابع جایگزین و گاه نامطمئن را فراهم کند. یافته‌های پژوهشی درباره نابهنجاری‌های اجتماعی در نوجوانان نیز نشان داده‌اند که عوامل اجتماعی و خانوادگی در گرایش به رفتارهای نابهنجار نقش دارند و نمی‌توان این رفتارها را مستقل از شبکه روابط اجتماعی نوجوانان تحلیل کرد (9). همچنین، بررسی پیوند اجتماعی و کجروی در میان دانشجویان نشان داده است که قدرت پیوندهای اجتماعی با میزان گرایش به کجروی اجتماعی ارتباط دارد و ضعف این پیوندها می‌تواند با آسیب‌پذیری بیشتر در برابر رفتارهای انحرافی همراه شود (10).

در رابطه با دختران جوان، کیفیت رابطه با مادر از جایگاه خاصی برخوردار است؛ زیرا مادر در بسیاری از خانواده‌ها یکی از اصلی‌ترین منابع حمایت عاطفی، یادگیری اجتماعی، الگوسازی رفتاری و انتقال ارزش‌ها به دختران است. رابطه مثبت مادر-دختر می‌تواند فضایی برای ابراز نگرانی‌ها، دریافت راهنمایی، تجربه پذیرش، تقویت اعتماد و حل تعارض ایجاد کند. پژوهش درباره تعامل مادر-فرزند و سلامت روان دختران نوجوان نشان داده است که کیفیت این تعامل با وضعیت روانی و هویتی آنان ارتباط دارد و می‌تواند از طریق فرایندهای هویتی بر سازگاری فرد تأثیر بگذارد (11). به همین دلیل، هنگامی که دختران در دوره نوجوانی یا بزرگسالی نوظهور

با مسائل هویتی، فشار گروه همسالان، روابط عاطفی، تصمیم‌های تحصیلی و اجتماعی یا فضای مجازی مواجه می‌شوند، کیفیت رابطه آنان با مادر می‌تواند یکی از منابع مهم تنظیم رفتار و دریافت حمایت محسوب شود.

یکی از مفاهیم محوری برای درک کیفیت این رابطه، «صمیمیت اجتماعی» است. میلر و لفکورت صمیمیت اجتماعی را به عنوان درجه‌ای از نزدیکی و تمایل فرد برای برقراری روابط گرم، نزدیک و حمایت‌گرانه با دیگران مفهوم‌پردازی کردند و بر امکان سنجش تجربی آن تأکید داشتند (12). صمیمیت اجتماعی صرفاً به میزان تماس یا فراوانی گفتگو محدود نیست، بلکه عناصری مانند اعتماد، احساس امنیت، خودافشایی، حمایت متقابل، درک شدن و پذیرش را نیز شامل می‌شود. از این منظر، ممکن است دو فرد تماس مکرر داشته باشند اما از سطح پایینی از صمیمیت برخوردار باشند؛ در مقابل، رابطه‌ای که در آن فرد بتواند بدون ترس از قضاوت، احساسات و نگرانی‌های خود را بیان کند، نشانه سطح بالاتری از صمیمیت است. بنابراین، صمیمیت مادر-دختر را می‌توان کیفیتی ارتباطی دانست که امکان تبادل هیجانی، اعتماد و حمایت را در بستری پایدار فراهم می‌سازد.

از منظر تحول روانی-اجتماعی نیز صمیمیت با فرایند شکل‌گیری هویت ارتباط نزدیکی دارد. اریکسون صمیمیت را یکی از تکالیف مهم رشد در گذار به بزرگسالی دانست و معتقد بود توانایی ورود به روابط نزدیک و متعهدانه به شکل‌گیری یک هویت نسبتاً منسجم وابسته است (13). پژوهش‌های بعدی نیز نشان داده‌اند که صمیمیت و هویت در نوجوانی و بزرگسالی نوظهور فرایندهایی درهم‌تنیده‌اند و کیفیت روابط نزدیک می‌تواند در تثبیت احساس خود و رشد روانی-اجتماعی نقش داشته باشد (14). در همین راستا، تفاوت‌های فردی در صمیمیت اجتماعی نیز با سبک‌های هویتی ارتباط دارد؛ به‌طوری‌که شیوه سازمان‌دهی و پردازش مسائل مربوط به هویت می‌تواند کیفیت تعاملات صمیمانه افراد را تحت تأثیر قرار دهد (15). این مسئله برای دانشجویان دختر اهمیت مضاعفی دارد، زیرا ورود به دانشگاه معمولاً با گسترش استقلال، توسعه شبکه‌های ارتباطی و بازتعریف رابطه با خانواده همراه است.

رویکردهای جامعه‌شناختی به صمیمیت نیز نشان می‌دهند که صمیمیت صرفاً یک تجربه خصوصی یا روان‌شناختی نیست، بلکه ماهیت و شیوه تجربه آن تحت تأثیر تحولات فرهنگی و اجتماعی قرار دارد. داس در بررسی بین‌نسلی روابط صمیمانه نشان داد که افراد در بستر ارزش‌های نسلی، فرهنگی و اجتماعی متفاوت، روابط نزدیک و هویت‌های مرتبط با آن را به شیوه‌های گوناگون مذاکره و بازتعریف می‌کنند (16). در ایران نیز تحلیل دگرگونی شیوه‌های صمیمیت در میان نسل‌های مختلف زنان حاکی از آن است که الگوهای صمیمیت در اثر تحولات اجتماعی و فرهنگی تغییر کرده‌اند و روابط شخصی معاصر بیش از گذشته با انتظارات مربوط به ارتباط، انتخاب فردی و کیفیت تعامل پیوند خورده‌اند (17). از این منظر، رابطه مادر-دختر نیز رابطه‌ای ایستا نیست، بلکه تحت تأثیر شکاف نسلی، تغییر ارزش‌ها، رسانه‌های جدید و تحولات سبک زندگی بازتعریف می‌شود.

مطالعات مربوط به نسل جدید دختران نیز این تغییر را تأیید می‌کنند. پژوهشی کیفی درباره ادراک دختران نسل Z از «حق صمیمیت» نشان داده است که این نسل برای کیفیت تعامل، شنیده شدن، احترام به حریم شخصی و برخورداری از روابط عاطفی رضایت‌بخش اهمیت قابل توجهی قائل است (18). در شرایطی که این نیازها در خانواده تأمین نشوند، احتمال آن وجود دارد که دختران

برای کسب احساس تعلق و درک شدن به روابط جایگزین در گروه همسالان یا فضای مجازی روی آورند. البته چنین روابطی لزوماً آسیب‌زا نیستند، اما در صورت فقدان مهارت‌های ارتباطی و نظارت حمایتی خانواده، ممکن است احتمال مواجهه با روابط پرخطر یا الگوهای ناسازگار افزایش یابد. بنابراین، صمیمیت مادر-دختر را می‌توان یکی از سازوکارهایی دانست که از طریق حفظ ارتباط عاطفی میان نسل‌ها، امکان گفت‌وگو درباره مسائل حساس و کاهش فاصله روانی را فراهم می‌کند.

اهمیت صمیمیت همچنین از آن جهت است که قابلیت تقویت و مداخله دارد. پژوهش‌های مداخله‌ای نشان داده‌اند که آموزش مهارت‌های شناختی و ارتباطی می‌تواند به افزایش صمیمیت اجتماعی کمک کند. برای مثال، آموزش گروهی مبتنی بر بازسازی شناختی در جهت افزایش صمیمیت اجتماعی دانشجویان مورد توجه قرار گرفته و نشان داده است که صمیمیت را می‌توان از طریق اصلاح برداشت‌ها و الگوهای تعامل تقویت کرد (19). همچنین، آموزش جرأت‌ورزی مبتنی بر رویکرد شناختی-رفتاری با بهبود صمیمیت اجتماعی و برخی پیامدهای تحصیلی همراه بوده است (20). یافته‌های مربوط به اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل بر صمیمیت اجتماعی دختران فراری نیز نشان داده است که مداخلات هدفمند در حوزه روابط میان‌فردی می‌تواند در افزایش کیفیت ارتباط و صمیمیت مؤثر باشد (21). چنین نتایجی اهمیت صمیمیت را نه فقط به عنوان یک ویژگی توصیفی، بلکه به عنوان یک ظرفیت قابل توسعه در برنامه‌های پیشگیرانه برجسته می‌سازند.

از سوی دیگر، شیوه‌های فرزندپروری از جمله عوامل بنیادینی هستند که می‌توانند سطح صمیمیت بین والدین و فرزندان را شکل دهند. میزان پذیرش، کنترل، استقلال‌دهی، پاسخ‌دهی عاطفی و ارتباط والدین با فرزندان بر نحوه تجربه روابط نزدیک اثر می‌گذارد. مقایسه سبک‌های فرزندپروری ادراک شده با صمیمیت و بخشش در دانشجویان نشان داده است که تجربه جوانان از شیوه رفتار والدین با کیفیت روابط عاطفی و ظرفیت‌های بین‌فردی آنان مرتبط است (22). از این منظر، صمیمیت مادر-دختر را می‌توان تا حدی محصول یک فرایند طولانی‌مدت تعاملی دانست که از سال‌های اولیه زندگی آغاز می‌شود و در دوره نوجوانی و جوانی با افزایش استقلال و بازتعریف مرزهای ارتباطی شکل تازه‌ای پیدا می‌کند. در نتیجه، رابطه صمیمانه مادر و دختر می‌تواند هم بازتاب کیفیت فرزندپروری گذشته و هم منبعی جاری برای حمایت اجتماعی و تنظیم رفتار باشد.

در تبیین ارتباط میان صمیمیت خانوادگی و آسیب‌های اجتماعی، نظریه پیوند اجتماعی نیز چارچوب مفیدی فراهم می‌کند. مطابق این دیدگاه، دلبستگی فرد به افراد معنادار و نهادهای اصلی جامعه می‌تواند هزینه روانی و اجتماعی رفتار انحرافی را افزایش دهد و احتمال مشارکت در رفتارهای ناسازگار را کاهش دهد. یافته‌های مربوط به پیوند اجتماعی دانشجویان نیز مؤید آن است که هرچه روابط فرد با خانواده و سایر منابع هنجاری منسجم‌تر باشد، احتمال کجروی اجتماعی کمتر خواهد بود (10). در رابطه مادر-دختر، صمیمیت می‌تواند یکی از صورت‌های مهم چنین دلبستگی‌ای باشد؛ زیرا دختر جوان در فضای ارتباطی امن نه تنها حمایت دریافت می‌کند، بلکه قواعد و پیامدهای اجتماعی رفتار را نیز در قالب رابطه‌ای مبتنی بر اعتماد تجربه می‌کند. به همین دلیل، صمیمیت ممکن

است از طریق افزایش احساس تعلق، کاهش تنهایی، تسهیل درخواست کمک و محدود کردن جست‌وجوی حمایت در منابع آسیب‌زا، نقشی محافظتی ایفا کند.

هم‌زمان باید توجه داشت که وقوع آسیب‌های اجتماعی تابع یک عامل منفرد نیست و زمینه‌های اجتماعی و جمعیت‌شناختی نیز می‌توانند در آن نقش داشته باشند. محل سکونت، برای مثال، ممکن است با تفاوت در شبکه‌های نظارتی، فرصت‌های اجتماعی، دسترسی به خدمات، میزان ناشناختگی اجتماعی و سبک زندگی همراه باشد. از سوی دیگر، سطح تحصیلات مادر می‌تواند با سرمایه فرهنگی، شیوه ارتباط، آگاهی از مسائل جوانان و نگرش به تربیت و نظارت ارتباط داشته باشد. با این حال، شواهد موجود درباره اثر مستقیم این متغیرها همواره یکدست نیستند و ممکن است کیفیت رابطه والد-فرزند نسبت به برخی شاخص‌های ساختاری قدرت تبیینی بیشتری داشته باشد. پژوهش‌های مربوط به عوامل اجتماعی مرتبط با ناپهنجاری نشان داده‌اند که گرایش به رفتارهای آسیب‌زا در شبکه‌ای از عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی شکل می‌گیرد (9) و مطالعات جدید درباره آسیب‌های جوانان نیز بر ماهیت چندعاملی این پدیده تأکید دارند (6).

این مسئله زمانی مهم‌تر می‌شود که شرایط اجتماعی معاصر و استفاده گسترده از رسانه‌های دیجیتال در نظر گرفته شود. جوانان امروز بخش قابل توجهی از تعاملات خود را در شبکه‌های اجتماعی تجربه می‌کنند و فشارهای ناشی از مقایسه اجتماعی، ترس از محروم‌ماندن از تجربه‌های دیگران و دسترسی سریع به شبکه‌های گسترده ارتباطی می‌تواند مرزهای سنتی نظارت و حمایت خانوادگی را تغییر دهد. پژوهش درباره آسیب‌های اجتماعی دانشجویان با تأکید بر پدیده FOMO و سبک‌های فرزندپروری نشان می‌دهد که تجربه جوانان در فضای شبکه‌های اجتماعی با ویژگی‌های خانوادگی درهم‌تنیده است (8). در چنین بستری، نقش مادر صرفاً به کنترل مستقیم رفتار محدود نیست، بلکه کیفیت رابطه، اعتماد و امکان گفت‌وگوی آزاد ممکن است اثربخش‌تر از نظارت سخت‌گیرانه باشد. رابطه‌ای که در آن دختر بتواند تجربه‌های آنلاین و آفلاین خود را بدون ترس از سرزنش با مادر در میان بگذارد، احتمالاً ظرفیت بیشتری برای پیشگیری زودهنگام از موقعیت‌های پرخطر دارد.

از سوی دیگر، برخی شرایط ساختاری مانند مشکلات اقتصادی ممکن است روابط خانوادگی را نیز تحت فشار قرار دهند. فقر و مسائل اقتصادی می‌توانند از طریق افزایش تنش، تعارض و فرسودگی والدین، کاهش فرصت‌های تعامل و محدود کردن منابع حمایتی، بر تجربه نوجوانان و جوانان اثر بگذارند (7). با این حال، حتی در شرایط دشوار اقتصادی، وجود روابط گرم و حمایت‌گرانه در خانواده ممکن است تا حدی نقش محافظتی ایفا کند. به همین دلیل، مطالعه متغیرهای رابطه‌ای مانند صمیمیت اجتماعی در کنار عوامل ساختاری اهمیت دارد؛ زیرا این متغیرها می‌توانند توضیح دهند چرا جوانانی که در شرایط اجتماعی نسبتاً مشابه قرار دارند، سطوح متفاوتی از آسیب‌پذیری نشان می‌دهند.

در مجموع، ادبیات نظری و تجربی نشان می‌دهد که آسیب‌های اجتماعی جوانان پدیده‌ای چندبعدی است که در تعامل میان ویژگی‌های فردی، شرایط اقتصادی، ساختارهای اجتماعی، روابط خانوادگی و زمینه‌های فرهنگی شکل می‌گیرد. در این میان، صمیمیت

اجتماعی مادر-دختر می‌تواند به دلیل تقویت اعتماد، حمایت، احساس تعلق، ارتباط باز و انتقال هنجارها یکی از عوامل محافظتی مهم باشد. با وجود مطالعاتی که به رابطه پیوند اجتماعی و کجروی (10)، عوامل خانوادگی مرتبط با نابهنجاری (5)، تعامل مادر-فرزند و سلامت دختران (11)، تحولات صمیمیت در نسل‌های مختلف (17) و امکان تقویت صمیمیت از طریق آموزش (19، 20) پرداخته‌اند، بررسی مستقیم نقش صمیمیت اجتماعی مادر-دختر در ارتباط با مجموعه‌ای از آسیب‌های اجتماعی در میان دانشجویان دختر و هم‌زمان توجه به عواملی مانند محل سکونت و تحصیلات مادر همچنان می‌تواند به غنای ادبیات این حوزه کمک کند.

بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر صمیمیت اجتماعی مادر-دختر بر میزان آسیب‌های اجتماعی در میان دانشجویان دختر و بررسی نقش محل سکونت و سطح تحصیلات مادر در این ارتباط بود.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر با استفاده از رهیافت علمی و از نوع پیمایش^۱ است. روش پیمایش روشی است که با تعیین افرادی که نماینده و معرف گروه مورد بررسی‌اند (نمونه) و طرح سؤالاتی از جمعیت نمونه صورت گرفته است. اطلاعات مورد نیاز بوسیله تکنیک پرسشنامه همراه با مصاحبه جمع آوری شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه دانشجویان دختر مجرد ترم اول تمام رشته‌های کارشناسی دانشگاه پیام نور مرکز مراغه بود. نمونه آماری این پژوهش با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده است.

حجم نمونه آن با استفاده از فرمول
$$n = \frac{pqz^2}{E^2}$$
 محاسبه شده است که برابر با $n=312$ شد. این پیمایش در اردیبهشت ۱۴۰۴ انجام شد. برای سنجش میزان صمیمیت اجتماعی مادر-دختر از پرسشنامه صمیمیت اجتماعی MSI میلر و لفکورت (۱۹۸۲) استفاده شده و برای سنجش میزان آسیب‌های اجتماعی (که شامل مؤلفه‌هایی چون پرخاشگری، مصرف مواد مخدر و الکل، سرقت، تخریب اموال عمومی، کجروی‌های جنسی، کجروی‌های فرهنگی از پرسشنامه آسیب‌های اجتماعی آقایی و همکاران (۱۳۸۹) استفاده شده است.

در نهایت داده‌های به دست آمده با روش تحلیل واریانس در نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها

فرضیه اول:

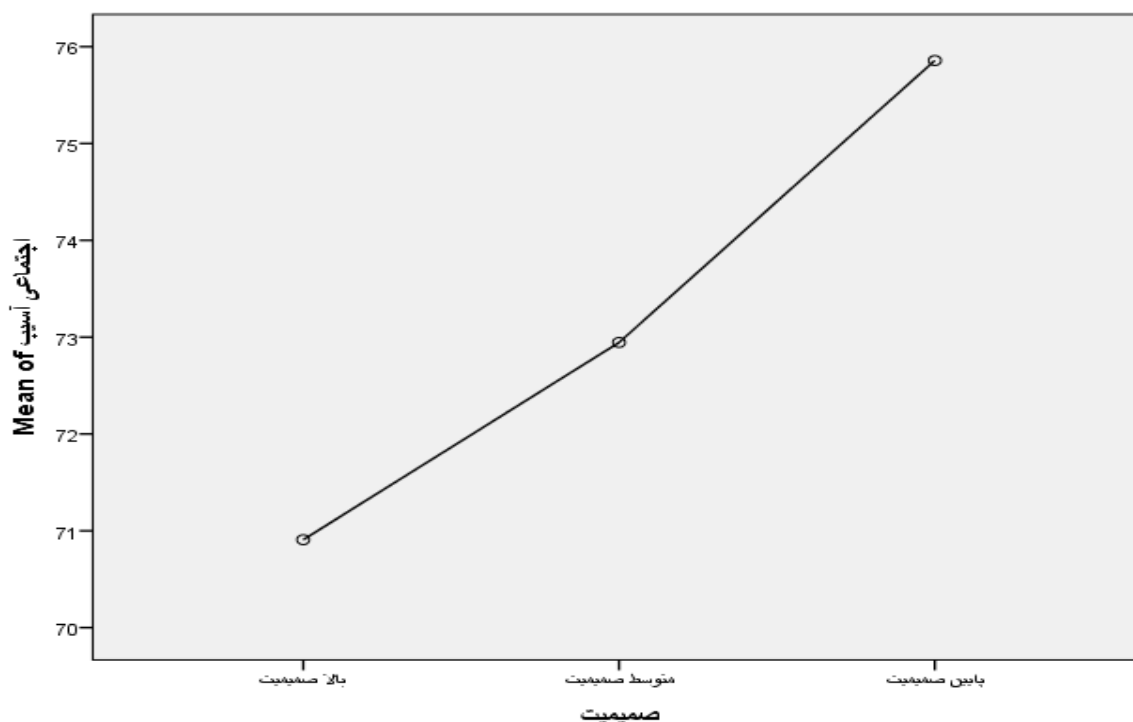
به نظر می‌رسد بین میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی آنها رابطه وجود دارد. جدول ۱ خلاصه نتایج آزمون واریانس یک طرفه جهت مقایسه میانگین نمرات متغیرهای میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی آنها را نشان می‌دهد. داده‌های جدول نماینگر آن است که F بدست آمده برای متغیرهای میزان صمیمیت

اجتماعی دختران جوان با مادر و آسیب‌های اجتماعی برابر با $F=13/023$ که در سطح $(P < 0/05)$ معنی دار است $sig=0/000$. بنابراین بین میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد. بدین معنا که دختران جوانی که دارای میزان صمیمیت اجتماعی بالای با مادر نشان هستند (میانگین $= 70/91$) در مقایسه با دختران جوانی که دارای میزان صمیمیت اجتماعی متوسط و صمیمیت اجتماعی پایین با مادر نشان (میانگین $= 72/95$) و کم (میانگین $= 75/86$) می‌باشند از میزان آسیب‌های اجتماعی کمتری برخوردار هستند. بنابراین این فرضیه ما که به نظر می‌رسد بین میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد تأیید می‌شود. لذا می‌توان گفت که هرچه قدر میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر بیشتر باشد احتمال دارد که این دختران کمتر دچار انواع آسیب‌های اجتماعی چون پرخاشگری، مصرف مواد مخدر و الکل، سرقت، تخریب اموال عمومی، کجروی‌های جنسی، کجروی‌های فرهنگی شوند.

جدول ۱. نتایج آزمون واریانس یک طرفه جهت مقایسه میانگین نمرات متغیرهای میزان صمیمیت اجتماعی دختران

جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی

آسیب‌های اجتماعی میزان صمیمیت اجتماعی	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	اف	معناداری
صمیمیت بالا	۸۷	۷۰.۹۱	۵.۲۶۲	۱۳.۰۲۳	۰.۰۰۰
صمیمیت متوسط	۱۸۳	۷۲.۹۵	۴.۹۵۴		
صمیمیت پایین	۴۲	۷۵.۸۶	۶.۱۳۹		
کل	۳۱۲	۷۲.۷۷	۵.۴۱۰		

شکل ۱. میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی

فرضیه دوم:

اثر اصلی و تعاملی دو عامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و محل سکونت بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است. نتایج مندرج در جداول زیر نشان می‌دهد که F به دست آمده برای اثر اصلی متغیر میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر برابر با $8/071$ و سطح معنی‌داری مشاهده شده برای آن برابر با $\text{sig}=0/00$ ($P < 0/05$) است. همچنین F به دست آمده برای اثر اصلی متغیر محل سکونت برابر با $1/446$ و سطح معنی‌داری مشاهده شده برای آن برابر با $\text{sig}=0/23$ ($P < 0/05$) است. بنابراین این فرضیه ما یعنی اثر اصلی عوامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و محل سکونت بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است تأیید نمی‌شود. بدین معنا که دختران جوانی که محل زندگی مادر آنها شهر است (میانگین کل = $73/26$) در میزان صمیمیت اجتماعی و در نتیجه میزان انواع آسیب‌های اجتماعی تفاوتی چندانی با دختران جوانی که محل زندگی مادر آنها روستا است (میانگین کل = $72/05$) ندارد. بنابراین مشاهده می‌شود که میانگین‌های جامعه در سه گروه از دختران جوان با صمیمیت اجتماعی زیاد، متوسط و کم با مادرانی که محل سکونت آنها شهر و یا روستا است متفاوت نیستند. میزان صمیمیت اجتماعی زیاد: دختران جوانی که محل سکونت مادر آنها شهر است (میانگین = $71/12$) دختران جوانی که محل سکونت مادر آنها روستا است (میانگین = $70/70$) صمیمیت اجتماعی متوسط: دختران جوانی که محل سکونت مادر آنها شهر است (میانگین = $73/18$) دختران جوانی که محل سکونت مادر آنها روستا است (میانگین = $72/61$) و در نهایت میزان صمیمیت اجتماعی کم: دختران جوانی که محل سکونت مادر آنها شهر است (میانگین = $76/24$) دختران جوانی که محل سکونت مادر آنها روستا است (میانگین = $74/25$) همچنین نتایج مندرج در جدول شماره ۲ و ۳ نشان می‌دهد که F به دست آمده برای اثر متقابل متغیر میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و محل سکونت برابر با $0/238$ و سطح معنی‌داری مشاهده شده برای آن برابر با $\text{sig}=0/78$ ($P < 0/05$) است. بنابراین فرضیه ما یعنی اثر تعاملی دو عامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و محل سکونت بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است رد می‌شود. یعنی اثر متقابل میزان آسیب‌های اجتماعی بر محل سکونت در بین دو گروه از دانشجویانی که محل سکونت آنها شهر و دانشجویانی که محل سکونت آنها روستا است یکسان هست. بدین معنا که میزان آسیب‌های اجتماعی بین دو گروه از دانشجویانی که محل سکونت آنها شهر و دانشجویانی که محل سکونت آنها روستا است تنها بوسیله محل سکونت تعیین نمی‌شود. در نتیجه می‌توان گفت که به تنها محل سکونت و میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر به تنهایی تعیین کننده انواع و میزان آسیب‌های اجتماعی نیست. بنابراین نمی‌توان گفت عامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و محل سکونت آنها بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است. یعنی دختران جوان دانشجویی که با مادر خود در شهر زندگی می‌کنند در میزان و نوع آسیب‌های اجتماعی با دختران جوانی که در روستا زندگی می‌کنند تفاوتی ندارند. یعنی درست است که میزان صمیمیت دختران جوان با مادر رابطه معناداری در کاهش میزان و انواع آسیب‌های اجتماعی آنها دارد، اما رابطه تعاملی و متقابلی بین محل سکونت و میزان و انواع آسیب‌های اجتماعی مشاهده نشد و می‌توان گفت که توزیع آن در بین آنها یکسان است.

جدول ۲. توزیع میانگین برای متغیرهای میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر، محل سکونت و میزان

آسیب‌های اجتماعی

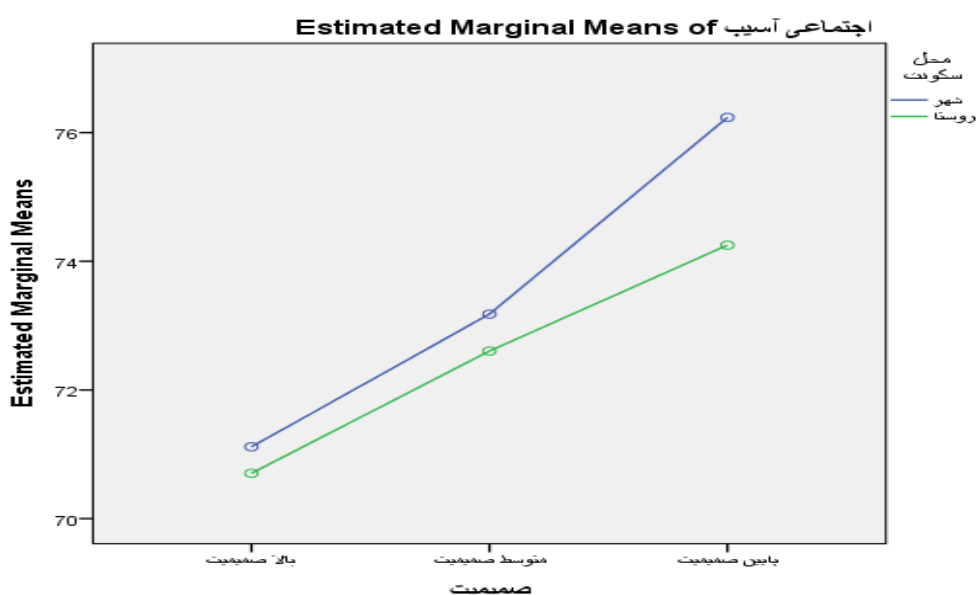
صمیمیت اجتماعی	محل سکونت	میانگین	انحراف استاندارد	فراوانی
صمیمیت اجتماعی زیاد	شهر	۷۱.۱۲	۵.۴۶۹	۴۳
	روستا	۷۰.۷۰	۵.۱۰۶	۴۴
	کل	۷۰.۹۱	۵.۲۶۲	۸۷
صمیمیت اجتماعی متوسط	شهر	۷۳.۱۸	۵.۳۱۱	۱۰۶
	روستا	۷۲.۶۱	۴.۴۵۷	۷۶
	کل	۷۲.۹۴	۴.۹۶۷	۱۸۲
صمیمیت اجتماعی کم	شهر	۷۶.۲۴	۶.۵۶۹	۳۴
	روستا	۷۴.۲۵	۳.۶۹۴	۸
	کل	۷۵.۸۶	۶.۱۳۹	۴۲
کل	شهر	۷۳.۲۶	۵.۸۰۹	۱۸۳
	روستا	۷۲.۰۵	۴.۷۳۶	۱۲۸
	کل	۷۲.۷۷	۵.۴۱۸	۳۱۱

جدول ۳. نتایج آزمون واریانس دو طرفه جهت مقایسه میانگین نمرات متغیرهای میزان صمیمیت اجتماعی دختران

جوان با مادر، محل سکونت و میزان آسیب‌های اجتماعی

متغیرها	درجه آزادی	مجذور مربع ها	اف	معناداری
صمیمیت اجتماعی	۲	۲۲۰.۹۴۳	۸.۰۷۱	.۰۰۰
محل سکونت	۱	۳۹.۵۸۵	۱.۴۴۶	.۲۳۰
صمیمیت * سکونت	۲	۶.۵۱۹	.۲۳۸	.۷۸۸

a. R Squared =.۰۸۳ (Adjusted R Squared =.۰۶۷)

شکل ۲. میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر، محل سکونت و میزان آسیب‌های اجتماعی

فرضیه سوم:

اثر اصلی و تعاملی عوامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان تحصیلات مادر بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است. نتایج مندرج در جداول زیر نشان می‌دهد که F به دست آمده برای اثر اصلی متغیر میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر برابر با $7/184$ و سطح معنی‌داری مشاهده شده برای آن برابر با $\text{sig}=0/00$ ($P < 0/05$) است. همچنین F به دست آمده برای اثر اصلی متغیر میزان تحصیلات مادر برابر با $0/646$ و سطح معنی‌داری مشاهده شده برای آن برابر با $\text{sig}=0/63$ ($P < 0/05$) است. بنابراین این فرضیه ما یعنی اثر اصلی عوامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان تحصیلات مادر بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است تأیید نمی‌شود. بدین معنا که دختران جوانی که تحصیلات مادران آنها دارای زیر دیپلم (میانگین کل=72.12) فوق دیپلم (میانگین کل=72.67) لیسانس (میانگین کل=73.03) فوق لیسانس (میانگین کل=72.15) دکترا و بالاتر (میانگین کل=75.05) در میزان صمیمیت اجتماعی و در نتیجه میزان انواع آسیب‌های اجتماعی تفاوتی چندانی ندارد. بنابراین مشاهده می‌شود که میانگین‌های جامعه در سه گروه از دختران جوان با صمیمیت اجتماعی زیاد، متوسط و کم با مادرانی که که تحصیلات مادران آنها دارای زیر دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس، دکترا و بالاتر در میزان صمیمیت اجتماعی و در نتیجه میزان انواع آسیب‌های اجتماعی تفاوتی چندانی ندارد. همچنین نتایج مندرج در جدول شماره ۴ و ۵ نشان می‌دهد که F به دست آمده برای اثر متقابل متغیر میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و تحصیلات مادر برابر با $0/404$ و سطح معنی‌داری مشاهده شده برای آن برابر با $\text{sig}=0/91$ ($P < 0/05$) است. بنابراین فرضیه ما یعنی اثر تعاملی دو عامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و تحصیلات مادر بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است رد می‌شود. یعنی اثر متقابل میزان آسیب‌های اجتماعی بر میزان تحصیلات مادر در میانگین‌های مشاهده شده سه گروه از دختران جوان با صمیمیت اجتماعی زیاد، متوسط و کم با مادرانی که که تحصیلات مادران آنها زیر دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس، دکترا و بالاتر در میزان صمیمیت اجتماعی و در نتیجه میزان انواع آسیب‌های اجتماعی یکسان هست. بدین معنا که میزان آسیب‌های اجتماعی در بین سه گروه از دختران جوان با صمیمیت اجتماعی زیاد، متوسط و کم با تحصیلات زیر دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس، دکترا و بالاتر تنها بوسیله محل سکونت تعیین نمی‌شود. در نتیجه می‌توان گفت که تنها میزان تحصیلات مادر و میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر به تنهایی تعیین کننده انواع و میزان آسیب‌های اجتماعی نیست. در نتیجه می‌توان گفت که به تنها تحصیلات مادر و میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر به تنهایی تعیین کننده انواع و میزان آسیب‌های اجتماعی نیست. بنابراین نمی‌توان گفت عامل میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان تحصیلات مادر آنها بر میزان آسیب‌های اجتماعی توأم معنی‌دار است. یعنی دختران جوان دانشجویی که با مادر تحصیلات زیر دیپلم در میزان و نوع آسیب‌های اجتماعی با دختران جوانی که در مادر آنها دارای تحصیلات دکترا و بالاتر است تفاوتی ندارند. یعنی درست است که میزان صمیمیت دختران جوان با مادر رابطه معناداری در کاهش میزان و انواع آسیب‌های اجتماعی آنها

دارد، اما رابطه تعاملی و متقابلی بین میزان تحصیلات مادر و انواع آسیب‌های اجتماعی مشاهده نشد و می‌توان گفت که توزیع آن در بین آنها یکسان است.

جدول ۴. توزیع میانگین برای متغیرهای میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر، تحصیلات مادر و میزان

آسیب‌های اجتماعی

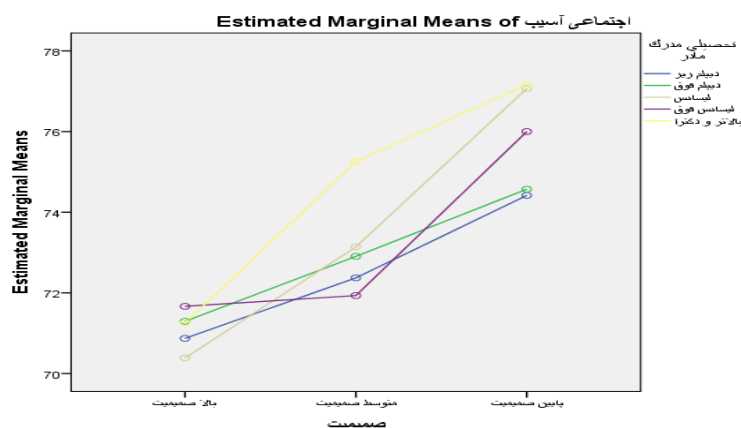
صمیمیت اجتماعی	تحصیلات مادر	میانگین	انحراف معیار	فراوانی
صمیمیت بالا	زیر دیپلم	۷۰.۸۷	۴.۹۶۵	۳۱
	فوق دیپلم	۷۱.۲۹	۶.۲۱۳	۱۷
	لیسانس	۷۰.۳۸	۵.۳۹۷	۲۶
	فوق لیسانس	۷۱.۶۷	۴.۰۶۲	۹
	دکتر و بالاتر	۷۱.۲۵	۷.۰۴۲	۴
صمیمیت متوسط	کل	۷۰.۹۱	۵.۲۶۲	۸۷
	زیر دیپلم	۷۲.۳۷	۵.۶۸۶	۴۳
	فوق دیپلم	۷۲.۹۰	۴.۸۸۸	۴۲
	لیسانس	۷۳.۱۴	۴.۲۰۳	۷۱
	فوق لیسانس	۷۱.۹۳	۴.۳۶۷	۱۵
صمیمیت پایین	دکتر و بالاتر	۷۵.۲۵	۶.۹۴۳	۱۲
	کل	۷۲.۹۵	۴.۹۵۴	۱۸۳
	زیر دیپلم	۷۴.۴۲	۶.۰۰۷	۱۲
	فوق دیپلم	۷۴.۵۷	۷.۰۲۰	۷
	لیسانس	۷۷.۰۷	۶.۲۳۹	۱۵
کل	فوق لیسانس	۷۶.۰۰	۰.۰۰۰	۲
	دکتر و بالاتر	۷۷.۱۷	۶.۹۱۱	۶
	کل	۷۵.۸۶	۶.۱۳۹	۴۲
	زیر دیپلم	۷۲.۱۲	۵.۵۴۰	۸۶
	فوق دیپلم	۷۲.۶۷	۵.۴۸۱	۶۶
	لیسانس	۷۳.۰۳	۵.۱۴۴	۱۱۲
	فوق لیسانس	۷۲.۱۵	۴.۱۵۴	۲۶
	دکتر و بالاتر	۷۵.۰۵	۶.۹۱۱	۲۲
	کل	۷۲.۷۷	۵.۴۱۰	۳۱۲

جدول ۵. نتایج آزمون واریانس دوطرفه جهت مقایسه میانگین نمرات متغیرهای میزان صمیمیت اجتماعی دختران

جوان با مادر، تحصیلات مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی

متغیرها	درجه آزادی	مجذور مربع ها	اف	معناداری
صمیمیت اجتماعی	۲	۱۹۸.۶۶۸	۷.۱۸۴	.۰۰۱
تحصیلات مادر	۴	۱۷.۸۵۹	.۶۴۶	.۶۳۰
صمیمیت * تحصیلات	۸	۱۱.۱۶۳	.۴۰۴	.۹۱۸

a. R Squared = .۰۹۸ (Adjusted R Squared = .۰۵۵)

شکل ۳. میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر، تحصیلات مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر صمیمیت اجتماعی مادر-دختر بر میزان آسیب‌های اجتماعی در میان دانشجویان دختر و همچنین بررسی نقش محل سکونت و سطح تحصیلات مادر در این ارتباط انجام شد. نخستین یافته پژوهش نشان داد که میان میزان صمیمیت اجتماعی دختران جوان با مادر و میزان آسیب‌های اجتماعی آنان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد تفاوت میان گروه‌های دارای صمیمیت اجتماعی بالا، متوسط و پایین از نظر میزان آسیب‌های اجتماعی از لحاظ آماری معنادار بود ($F=13.023, p<0.001$). همچنین، میانگین آسیب‌های اجتماعی در گروه دارای صمیمیت بالا ۷۰.۹۱، در گروه دارای صمیمیت متوسط ۷۲.۹۵ و در گروه دارای صمیمیت پایین ۷۵.۸۶ بود؛ بنابراین، با کاهش صمیمیت اجتماعی مادر-دختر، میزان آسیب‌های اجتماعی افزایش یافت. به بیان دیگر، دخترانی که رابطه صمیمانه‌تر، حمایت‌گراانه‌تر و نزدیک‌تری با مادر خود داشتند، در مقایسه با دخترانی که صمیمیت کمتری را در این رابطه تجربه می‌کردند، کمتر در معرض انواع آسیب‌های اجتماعی قرار داشتند. این نتیجه نشان می‌دهد که کیفیت روابط درون‌خانوادگی و به‌طور خاص پیوند مادر-دختر می‌تواند به‌عنوان یکی از عوامل محافظتی در برابر رفتارهای آسیب‌زا در دوره جوانی عمل کند.

این یافته را می‌توان در چارچوب مفهوم صمیمیت اجتماعی تبیین کرد. صمیمیت اجتماعی تنها به حضور فیزیکی یا تماس مکرر میان مادر و دختر محدود نمی‌شود، بلکه شامل احساس نزدیکی، اعتماد، پذیرش، خودافشایی، حمایت عاطفی و آمادگی برای مشارکت در یک رابطه گرم و پایدار است. میلر و لفکورت صمیمیت اجتماعی را به‌عنوان یکی از ابعاد مهم روابط میان‌فردی مطرح کرده‌اند که در آن فرد تمایل و توانایی خود را برای ایجاد روابط نزدیک و حمایت‌گراانه با دیگران نشان می‌دهد (12). هنگامی که دختر جوان در رابطه با مادر از چنین سطحی از صمیمیت برخوردار باشد، احتمال بیشتری دارد که مشکلات، نگرانی‌ها و تعارض‌های خود را با او مطرح کند، از حمایت و راهنمایی وی بهره‌مند شود و پیش از ورود به موقعیت‌های پرخطر امکان ارزیابی پیامدهای رفتار خود را

داشته باشد. در مقابل، فاصله عاطفی میان مادر و دختر ممکن است سبب شود نیاز به درک شدن، پذیرش و تعلق در محیط‌هایی خارج از خانواده جست‌وجو شود؛ محیط‌هایی که همواره از حمایت و امنیت کافی برخوردار نیستند.

یافته اصلی پژوهش با نتایج مطالعات مربوط به تعامل مادر-فرزند نیز همسو است. کاریمی و همکاران نشان دادند که کیفیت تعامل مادر-فرزند با سلامت روان دختران نوجوان ارتباط دارد و فرایندهای هویتی نیز در این ارتباط اهمیت دارند (11). از این منظر، رابطه صمیمانه با مادر می‌تواند برای دختران فضایی ایجاد کند که در آن احساسات، نیازها و نگرانی‌های آنان بدون ترس از قضاوت یا طرد شدن بیان شود. برخورداری از چنین فضایی می‌تواند احساس امنیت روانی و اجتماعی را افزایش داده و در نتیجه نیاز دختران به جست‌وجوی حمایت در روابط نامطمئن را کاهش دهد. همچنین، یافته حاضر با پژوهش کورد و همکاران درباره ارتباط سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده با صمیمیت در دانشجویان هماهنگ است (22). اگر دختران شیوه رفتار والدین را حمایت‌گرانه، پاسخگو و پذیرنده درک کنند، زمینه برای شکل‌گیری رابطه‌ای صمیمانه‌تر فراهم می‌شود و چنین رابطه‌ای می‌تواند در دوره دانشجویی نیز به‌عنوان منبع حمایت و تنظیم رفتار باقی بماند.

نتیجه حاضر همچنین از دیدگاه نظریه پیوند اجتماعی قابل توضیح است. بر اساس این دیدگاه، پیوندهای قوی با افراد معنادار و نهادهای اجتماعی می‌تواند احتمال مشارکت در رفتارهای انحرافی را کاهش دهند. پژوهش زلفعلی‌فام و همکاران نیز با بررسی پیوند اجتماعی و کجروی در میان دانشجویان، اهمیت پیوندهای اجتماعی را در ارتباط با رفتارهای انحرافی مورد توجه قرار داده است (10). در رابطه مادر-دختر، صمیمیت را می‌توان یکی از نموده‌های مهم دلبستگی و پیوند اجتماعی دانست. دختری که از ارتباطی مبتنی بر اعتماد و تعلق با مادر برخوردار است، احتمالاً ارزش‌ها و انتظارات خانوادگی را بیشتر درونی می‌کند و هزینه روانی و عاطفی رفتارهای ناسازگار برای او افزایش می‌یابد. علاوه بر این، حمایت مادر می‌تواند به کاهش فشارهای اجتماعی، تنهایی و احساس بی‌پناهی کمک کند؛ عواملی که در برخی شرایط زمینه‌ساز رفتارهای پرخطر هستند.

یافته پژوهش با نتایج مطالعاتی که بر نقش عوامل خانوادگی در آسیب‌های اجتماعی جوانان تأکید کرده‌اند نیز همخوان است. گلچین در بررسی پژوهش‌های مربوط به انحراف اجتماعی جوانان نشان داده است که محیط‌های خانوادگی، آموزشی و اجتماعی از عوامل مهم در شکل‌گیری یا کنترل رفتارهای انحرافی محسوب می‌شوند (5). همچنین، دمیری در بررسی عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به آسیب‌های اجتماعی، بر ماهیت چندعاملی این پدیده و اهمیت زمینه‌های خانوادگی و اجتماعی تأکید کرده است (6). بنابراین، کاهش آسیب اجتماعی را نمی‌توان صرفاً از طریق کنترل رفتار جوانان دنبال کرد، بلکه کیفیت روابطی که فرد را به خانواده و جامعه متصل می‌کنند نیز باید تقویت شود. در این میان، رابطه مادر-دختر به دلیل ظرفیت بالای آن برای حمایت عاطفی، انتقال تجربه، راهنمایی و نظارت غیرمستقیم می‌تواند جایگاهی ویژه داشته باشد.

از منظر تحول رشدی نیز می‌توان یافته حاضر را تبیین کرد. دوره دانشجویی غالباً با مرحله بزرگسالی نوظهور همپوشانی دارد؛ مرحله‌ای که آرنه آن را با کاوش هویت، افزایش استقلال، تغییر نقش‌ها و تجربه فرصت‌های تازه مشخص می‌کند (4). چنین شرایطی

می‌تواند هم فرصت رشد و هم احتمال مواجهه با موقعیت‌های پرخطر را افزایش دهد. در این مرحله، رابطه صمیمانه با مادر می‌تواند بدون از بین بردن استقلال دختر جوان، نوعی پایگاه حمایتی فراهم سازد. این تبیین با دیدگاه اریکسون نیز سازگار است که صمیمیت را از تکالیف مهم رشد روانی-اجتماعی می‌داند (13). مونگومری نیز بر ارتباط نزدیک میان شکل‌گیری هویت و توانایی ایجاد روابط صمیمانه از نوجوانی تا بزرگسالی نوظهور تأکید کرده است (14). بنابراین، صمیمیت سالم مادر-دختر می‌تواند به تثبیت احساس هویت، افزایش امنیت رابطه‌ای و کاهش گرایش به روابط ناسازگار کمک کند.

نتیجه پژوهش حاضر همچنین با یافته‌هایی که امکان ارتقای صمیمیت اجتماعی از طریق مداخلات آموزشی را مطرح کرده‌اند، همسو است. کاظمی و همکاران نشان داده‌اند که آموزش تحلیل رفتار متقابل می‌تواند صمیمیت اجتماعی دختران را تحت تأثیر قرار دهد (21). همچنین، زمانپور و رضایی اثر آموزش جرأت‌ورزی مبتنی بر رویکرد شناختی-رفتاری را بر صمیمیت اجتماعی بررسی کرده‌اند (20) و خانی و همکاران نیز به اثربخشی آموزش گروهی مبتنی بر بازسازی شناختی در افزایش صمیمیت اجتماعی دانشجویان پرداخته‌اند (19). این شواهد از این برداشت حمایت می‌کنند که صمیمیت یک ویژگی کاملاً ثابت نیست، بلکه می‌توان آن را با تقویت مهارت‌های گفت‌وگو، ابراز هیجان، خودافشایی مناسب، همدلی، حل تعارض و بازسازی الگوهای شناختی ناکارآمد ارتقا داد. از این رو، ارتباط مشاهده‌شده میان صمیمیت و کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌تواند از منظر مداخلات پیشگیرانه نیز اهمیت داشته باشد.

یافته دوم پژوهش نشان داد که در تحلیل دوطرفه با در نظر گرفتن محل سکونت، اثر اصلی صمیمیت اجتماعی همچنان معنادار بود ($F=8.071, p<0.001$)، اما اثر اصلی محل سکونت بر آسیب‌های اجتماعی معنادار نبود ($F=1.446, p=0.230$). همچنین، اثر تعاملی صمیمیت اجتماعی مادر-دختر و محل سکونت نیز معنادار نشد ($F=0.238, p=0.788$). بنابراین، تأثیر صمیمیت بر میزان آسیب‌های اجتماعی به شهری یا روستایی بودن محل سکونت وابسته نبود. به عبارت دیگر، رابطه میان صمیمیت بیشتر و آسیب اجتماعی کمتر در بافت‌های مختلف سکونتی قابل مشاهده بود و محل سکونت نتوانست این رابطه را به صورت معناداری تعدیل کند. این یافته اهمیت کیفیت روابط خانوادگی را نسبت به صرف موقعیت جغرافیایی برجسته می‌سازد.

برای تبیین این یافته می‌توان گفت که در شرایط اجتماعی معاصر، تفاوت‌های سنتی میان شهر و روستا در برخی ابعاد زندگی جوانان کاهش یافته است. توسعه فناوری‌های ارتباطی، شبکه‌های اجتماعی، گسترش آموزش عالی و دسترسی گسترده به رسانه‌ها موجب شده است جوانان در محیط‌های مختلف سکونتی با بسیاری از الگوهای فرهنگی و ارتباطی مشترک مواجه شوند. گیدنز تحولات مدرنیته را با تغییر گسترده در سازمان روابط اجتماعی، زمان، مکان و تجربه زندگی شخصی مرتبط می‌داند (3). بر همین اساس، ممکن است محل سکونت به تنهایی نتواند تفاوت معناداری در آسیب‌های اجتماعی ایجاد کند، به‌ویژه هنگامی که جوانان از طریق فضای مجازی و شبکه‌های ارتباطی گسترده به محیط اجتماعی فراتر از محل زندگی خود متصل هستند. پژوهش صالحی درباره آسیب‌های اجتماعی دانشجویان در زمینه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و پدیده FOMO نیز اهمیت تعامل عوامل خانوادگی با محیط دیجیتال را

برجسته می‌کند (8). بنابراین، در جامعه امروز، کیفیت رابطه مادر-دختر ممکن است در مقایسه با مرز جغرافیایی شهر و روستا نقش پایدارتر و نزدیک‌تری در تجربه اجتماعی دختران ایفا کند.

عدم معناداری تعامل محل سکونت و صمیمیت همچنین نشان می‌دهد که کارکرد محافظتی صمیمیت ممکن است ماهیتی نسبتاً عمومی داشته باشد. نیاز به اعتماد، پذیرش، تعلق و حمایت عاطفی محدود به یک محیط جغرافیایی خاص نیست. یافته‌های شاه‌رای و همکاران نیز نشان می‌دهد که صمیمیت اجتماعی با فرایندهای روانی-اجتماعی و سبک‌های هویتی ارتباط دارد (15). همچنین، صادقیه و همکاران در مطالعه کیفی خود درباره دختران نسل جدید نشان داده‌اند که صمیمیت به‌عنوان یکی از نیازها و مطالبات مهم در روابط نزدیک تجربه می‌شود (18). بر این اساس، می‌توان استدلال کرد که برای دختران جوان، نحوه تعامل و احساس نزدیکی به مادر ممکن است بیش از شهری یا روستایی بودن محل زندگی، در احساس امنیت و نحوه مدیریت موقعیت‌های اجتماعی مؤثر باشد.

یافته سوم پژوهش نشان داد که با وارد کردن سطح تحصیلات مادر به مدل نیز اثر اصلی صمیمیت اجتماعی معنادار باقی ماند ($F=7.184, p=0.001$)، اما اثر اصلی تحصیلات مادر بر آسیب‌های اجتماعی معنادار نبود ($F=0.646, p=0.630$). افزون بر این، تعامل میان میزان صمیمیت اجتماعی و تحصیلات مادر نیز از نظر آماری معنادار نبود ($F=0.404, p=0.918$). بنابراین، تفاوت سطح تحصیلات مادر از زیر دیپلم تا تحصیلات عالی به‌تنهایی نتوانست میزان آسیب‌های اجتماعی دختران را به شکل معناداری توضیح دهد و سطح تحصیلات مادر نیز قدرت رابطه میان صمیمیت و آسیب‌های اجتماعی را تغییر نداد. این نتیجه نشان می‌دهد که «کیفیت رابطه» ممکن است نسبت به یکی از شاخص‌های رسمی سرمایه آموزشی مادر، یعنی مدرک تحصیلی، ارتباط مستقیم‌تری با وضعیت اجتماعی دختران داشته باشد.

این یافته را می‌توان با تمایز میان منابع ساختاری و منابع رابطه‌ای توضیح داد. تحصیلات بالاتر ممکن است با دانش، سرمایه فرهنگی و دسترسی بیشتر به اطلاعات همراه باشد، اما مدرک تحصیلی به خودی خود تضمین‌کننده گفت‌وگوی مؤثر، همدلی، پذیرش و ارتباط عاطفی با فرزند نیست. مادری با سطح تحصیلات پایین‌تر ممکن است رابطه‌ای بسیار گرم، حمایت‌گرانه و قابل اعتماد با دختر خود داشته باشد، در حالی که سطح بالای تحصیلات الزاماً به معنای صمیمیت بیشتر نیست. یافته کاریمی و همکاران درباره اهمیت تعامل مادر-فرزند در ارتباط با سلامت دختران نیز این برداشت را تقویت می‌کند که کیفیت تعامل میان‌فردی باید مستقل از شاخص‌های جمعیت‌شناختی مادر مورد توجه قرار گیرد (11). علاوه بر این، مطالعه کورد و همکاران درباره سبک‌های فرزندپروری و صمیمیت نشان می‌دهد که نوع تجربه رابطه با والدین می‌تواند برای کیفیت روابط جوانان اهمیت ویژه‌ای داشته باشد (22).

از دیدگاه جامعه‌شناسی صمیمیت نیز عدم وابستگی رابطه صمیمیت و آسیب اجتماعی به سطح تحصیلات مادر قابل درک است. دگرگونی شیوه‌های صمیمیت در جامعه معاصر نشان می‌دهد که روابط نزدیک تحت تأثیر مجموعه پیچیده‌ای از تغییرات نسلی، فرهنگی و ارتباطی قرار گرفته‌اند و نمی‌توان آنها را صرفاً با ویژگی‌های ساختاری مانند تحصیلات توضیح داد (17). داس نیز در بررسی

روابط صمیمانه میان نسل‌های مختلف نشان داده است که شیوه تجربه و مذاکره روابط نزدیک در بسترهای فرهنگی و نسلی شکل می‌گیرد (16). به همین دلیل، احتمال دارد عواملی مانند انعطاف‌پذیری مادر، توانایی گوش دادن، پذیرش تفاوت نسلی، احترام به استقلال دختر و امکان گفت‌وگوی بدون قضاوت نسبت به سطح رسمی تحصیلات، نقش مستقیم‌تری در ایجاد صمیمیت داشته باشند. در مجموع، الگوی یافته‌های پژوهش حاضر نکته مهمی را نشان می‌دهد: در هر سه تحلیل، صمیمیت اجتماعی مادر-دختر با آسیب‌های اجتماعی ارتباط معنادار داشت، اما دو ویژگی زمینه‌ای مورد بررسی، یعنی محل سکونت و تحصیلات مادر، نه اثر اصلی معناداری نشان دادند و نه تعامل معناداری با صمیمیت داشتند. این الگو از این تفسیر حمایت می‌کند که رابطه نزدیک، اعتمادآمیز و حمایتگر مادر-دختر می‌تواند مستقل از برخی تفاوت‌های اجتماعی و جمعیت‌شناختی، با کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی دختران همراه باشد. البته نتایج حاضر باید در چارچوب یک مطالعه پیمایشی و رابطه‌ای تفسیر شوند و نمی‌توان از آنها رابطه علی قطعی استخراج کرد. با این حال، همسویی یافته‌ها با ادبیات مربوط به پیوند اجتماعی، تعامل والد-فرزند، صمیمیت و رشد هویت نشان می‌دهد که صمیمیت خانوادگی می‌تواند یکی از حوزه‌های مهم برای طراحی برنامه‌های پیشگیرانه باشد. در کنار عوامل ساختاری مانند وضعیت اقتصادی خانواده که خود می‌تواند با آسیب‌های اجتماعی نوجوانان مرتبط باشد (7)، توجه به منابع رابطه‌ای درون خانواده ضروری است؛ زیرا حتی در شرایط بیرونی دشوار، روابط حمایتگرانه می‌توانند بخشی از ظرفیت سازگاری جوانان را تقویت کنند. یافته‌های پژوهش درباره عوامل اجتماعی مرتبط با نابهنجاری نیز تأکید می‌کنند که آسیب‌های اجتماعی نتیجه تعامل مجموعه‌ای از عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی هستند (9). بنابراین، صمیمیت مادر-دختر نباید تنها عامل پیشگیری تلقی شود، بلکه باید آن را یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رابطه‌ای در یک الگوی چندعاملی پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی دانست.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود که باید در تفسیر یافته‌ها مورد توجه قرار گیرند. نخست، مطالعه در میان دانشجویان دختر مجرد ترم اول یک مرکز دانشگاهی انجام شده است و از این رو تعمیم نتایج به تمامی دختران جوان، دانشجویان سایر دانشگاه‌ها، زنان متأهل یا دخترانی که وارد آموزش عالی نشده‌اند باید با احتیاط صورت گیرد. دوم، طرح پژوهش از نوع پیمایشی و مقطعی بود؛ بنابراین، اگرچه رابطه معناداری میان صمیمیت مادر-دختر و آسیب‌های اجتماعی مشاهده شد، از یافته‌ها نمی‌توان علیت قطعی یا جهت زمانی رابطه را استنباط کرد. سوم، اطلاعات مربوط به صمیمیت و آسیب‌های اجتماعی عمدتاً بر گزارش خود شرکت‌کنندگان استوار بود و احتمال سوگیری مطلوبیت اجتماعی، کم‌گزارشی برخی رفتارهای حساس یا تفاوت در برداشت افراد از گویه‌ها وجود دارد. چهارم، در پژوهش حاضر فقط دیدگاه دختران بررسی شد و داده مستقیمی از مادران درباره کیفیت رابطه گردآوری نشد. همچنین، متغیرهای دیگری مانند وضعیت اقتصادی خانواده، ساختار خانواده، تعارض والدین، سبک فرزندپروری، کیفیت رابطه با پدر، حمایت همسالان، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ویژگی‌های شخصیتی که ممکن است بر آسیب‌های اجتماعی تأثیر بگذارند، به صورت هم‌زمان کنترل نشدند.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با استفاده از نمونه‌های بزرگ‌تر و متنوع‌تر از دانشگاه‌ها، شهرها و مناطق مختلف انجام شوند تا قابلیت تعمیم یافته‌ها افزایش یابد. استفاده از طرح‌های طولی می‌تواند مشخص کند که آیا افزایش یا کاهش صمیمیت مادر-دختر در طول زمان تغییرات بعدی در آسیب‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند یا خیر. همچنین، انجام مطالعات مداخله‌ای که در آنها مهارت‌های ارتباطی، گفت‌وگوی همدلانه، حل تعارض و خودافشایی سالم به مادران و دختران آموزش داده شود، امکان بررسی دقیق‌تر نقش علی صمیمیت را فراهم می‌کند. پژوهشگران می‌توانند مدل‌های چندمتغیری شامل سبک‌های فرزندپروری، حمایت اجتماعی، کیفیت رابطه با پدر، وضعیت اقتصادی، تنظیم هیجان، هویت، احساس تنهایی، شبکه همسالان و استفاده از رسانه‌های اجتماعی را آزمون کنند. استفاده هم‌زمان از گزارش مادر و دختر و نیز روش‌های کیفی مانند مصاحبه عمیق می‌تواند تصویری چندجانبه‌تر از سازوکارهای صمیمیت فراهم سازد. بررسی جداگانه انواع آسیب‌های اجتماعی نیز می‌تواند مشخص کند که صمیمیت مادر-دختر بر کدام حوزه‌ها، مانند رفتارهای پرخطر، پرخاشگری، مصرف مواد یا کجروی‌های فرهنگی، نقش قوی‌تری دارد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود دانشگاه‌ها، مراکز مشاوره، مدارس و نهادهای مرتبط با خانواده، تقویت کیفیت رابطه مادر-دختر را به‌عنوان یکی از محورهای برنامه‌های پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی مورد توجه قرار دهند. طراحی کارگاه‌های آموزشی مشترک برای مادران و دختران با تمرکز بر مهارت‌های گوش دادن فعال، ارتباط بدون قضاوت، همدلی، مدیریت تعارض، احترام به استقلال جوان، خودافشایی متناسب و ایجاد اعتماد متقابل می‌تواند مفید باشد. مشاوران خانواده نیز بهتر است در ارزیابی دختران در معرض آسیب، علاوه بر عوامل فردی و محیطی، کیفیت ارتباط آنان با مادر و سایر اعضای خانواده را بررسی کنند. برنامه‌های پیشگیرانه نباید صرفاً بر کنترل و محدودسازی رفتار دختران تأکید داشته باشند، بلکه لازم است بر ایجاد رابطه‌ای امن و حمایتگر تمرکز کنند که در آن جوان بتواند مسائل حساس خود را پیش از تبدیل شدن به بحران مطرح سازد. همچنین، با توجه به عدم مشاهده تفاوت معنادار بر اساس محل سکونت و تحصیلات مادر، این برنامه‌ها می‌توانند بدون محدود شدن به گروه اجتماعی یا جغرافیایی خاص، برای طیف گسترده‌ای از خانواده‌ها طراحی و اجرا شوند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازنین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازنین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

- Heydari G. Durkheim's Social Pathology Based on the Pathological-Normal Model of Modern Medicine. Scientific Quarterly of Methodology of the Humanities. 2021;27(106):1-11.
- Aghaei A, Teymourtash H. Examining the Relationship and Process of Social Pathology and Social Security. Daneshnameh: Political Sciences. 2010(78):3-22.
- Giddens A. The Consequences of Modernity. Tehran: Markaz Publication; 2009.
- Arnett JJ. Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. American Psychologist. 2000;55:469-80.
- Golchin M. Youth Social Deviance in the Mirror of Research: An Example of the Application of Secondary Analysis. Quarterly Journal of Social Sciences. 2006(11):23-8.
- Damiri F. Examining Factors Affecting Young People's Tendency Toward Social Harms in Neyriz City. Tenth National Conference on New Developments in Positive Psychology; Bandar Abbas 2023.
- Falahati R, editor The Effect of Poverty and Family Economic Problems on Adolescents' Social Harms. Third International Conference on Smart Technologies in Educational Sciences, Psychology, Counseling, and Philosophy; 2025.
- Salehi F. Investigating students' social harms based on the FOMO phenomenon and parenting styles in the context of social network use. Scientific Quarterly of New Research in Education. 2025(3).
- Samad Abedini S, Jafari H. Examining Social Factors Related to Tendency Toward Social Abnormality Among First-Cycle Secondary School Students in Khalkhal in the 2014-2015 Academic Year. Strategic Research on Social Problems in Iran. 2018;7(21):37-52. doi: 10.22108/SSOSS.2018.100570.0.
- Zolfalifam J, Mowgher M, Torabi Aghdam J. Examining the Relationship Between Social Bonding and Social Deviance Among Local and Non-Local University Students. Proceedings of the Second National Conference on Social Harms. Tehran: Agah Publications; 2012. p. 101-31.
- Karimi M, Estebaghi M, Hosseinzadeh Oskouei A, Kazemian S. The Relationship Between Mother-Child Interaction and Mental Health of Adolescent Girls: The Mediating Role of Religious Identity. Journal of Health Research. 2019;8(2):67-75.
- Miller RS, Lefcourt HM. The Assessment of Social Intimacy. Journal of Personality Assessment. 1982;46(5):514-51.
- Erikson EH. Life History and the Historical Moment. New York: Norton; 1975.
- Montgomery MJ. Psychological Intimacy and Identity: From Early Adolescence to Emerging Adulthood. Journal of Adolescent Research. 2005;20:346-74.
- Shahraei M, Daneshvarpour Z, Tajik Esmaeili A, Valia F, Shokri A. Sex Differences in Social Intimacy: The Role of Identity Styles. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2007;13(4):393-404.
- Das N. Processes of Negotiating Intimate Heterosexual Identities and Relations: Narratives of Three Generations of Urban Middle-Class Bengalis Living in Kolkata, India: University of Birmingham, Department of Political Science and International Studies; 2013.
- Lotfizadeh A, Zahedi Mazandarani M. Transformation of Intimacy Practices: A Comparative Analysis of Marital Intimacy Among Three Generations of Women in Tabriz. Women in Development and Politics. 2022;20(4):557-86. doi: 10.22059/JWDP.2022.341576.1008195.
- Sadeghieh S, Kalateh Sadati A, Afrasiabi H. Exploring the Right to Intimacy from the Perspective of Generation-Z Girls: A Qualitative Study in Yazd City. Quarterly Journal of Social Problems of Iran. 2024;15(3):129-62.
- Khani R, Hosseinabadi M, Motadaveli F, Bostani S. Investigating the Effectiveness of Group Training Based on Cognitive Reconstruction in Increasing Students' Social Intimacy. Conference on Management and Human Sciences Research in Iran 2023. p. 3392-8.

20. Zamanpour Z, Rezaei F. The Effect of Assertiveness Training Based on a Cognitive-Behavioral Perspective on Social Intimacy and Academic Achievement Motivation of First-Cycle Secondary School Students in Shahin Shahr. Sixth National Conference on Management and Humanities Research in Iran; Tehran2019.
21. Kazemi Z, Taher Neshatdoost H, Kojbaf M, Abedi A, Aghamohammadi S, Sadeghi S. The Effectiveness of Transactional Analysis Training on Social Intimacy of Runaway Girls in Isfahan: A Single-Case Study. Quarterly Journal of Psychosocial Studies of Women. 2012;1:139-62. doi: 10.22051/JWSPS.2012.1422.
22. Kord H, Bameri E, Kord A, Kord H. Examining and Comparing Perceived Parenting Styles with Intimacy and Forgiveness in University Students. Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders (PDMD). 2024;3(1):1-11. doi: 10.22034/pdmd.2024.434759.1040.